

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.126
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії Михайлюк Андрій Ростиславович, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив 2022 р. Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Журналістика», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.126 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 29 травня 2026 року № 409, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

БІТКІВСЬКА Галина Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

ЖИГУН Сніжана Віталіївна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

ЯКОВЕНКО Ірина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри лінгвістики та перекладу Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ВИСОЦЬКА Наталія Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії світової літератури Філологічного факультету освітніх технологій Київського національного лінгвістичного університету;

МАЦЕНКА Світлана Павлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри німецької філології Факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка.

На засіданні 27 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Михайлюку Андрію Ростиславовичу на підставі прилюдного захисту дисертації «Художні виміри сексуальності й ідентичності в азійсько-американській квір-прозі початку ХХІ століття» за спеціальністю 035 Філологія.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Гайдаш Анна Владиславівна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Михайлюка Андрія Ростиславовича «Художні виміри сексуальності й ідентичності в азійсько-американській квір-прозі початку ХХІ століття», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертацію Михайлюка Андрія Ростиславовича та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати

дисертації, виконано на високому науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Михайлюк Андрій Ростиславович на високому рівні оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, набув теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувач вільно володіє матеріалом.

Здобувач має 6 публікацій, із яких: 4 статті (з них 1 у співавторстві) у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 стаття у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

1. Гайдаш, А., & Михайлюк, А. (2022). Культура дрег-квін: взаємодія фемінності та чоловічого его в п'єсі Д. Х. Хонга «М. Батерфляй». *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, (19), 33–38. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2022.19.4>

2. Михайлюк, А. (2023). Художня репрезентація сексуальності й ідентичності у квір-романі Оушена Ванга «On Earth We're Briefly Gorgeous». *Синопис: текст, контекст, media*, 29(4), 274–280. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.4.5>

3. Михайлюк, А. Р. (2025). Інтерсекційність сексуальності та релігійних традицій у квір-романі ракеша сатъяла “Blue Boy”. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (213), 302–308. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-43>

4. Михайлюк, А. Р. (2025). Відгомони національно-етнічних жанрових мотивів у квір-прозі США початку XXI століття. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, (75), 141–145. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.75.29>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження і побажання:

ЖИГУН Сніжана Віталіївна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української літератури, компаративістики і

грінченкознавства Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження і побажання:

1. Передусім, мені йдеться про обраний синхронічний підхід: робота оцінює сукупність аналізованих творів переважно у лінійних зв'язках, як горизонтальний зріз явища, дуже обмежено звертаючись до діахронії. Видається, що, зважаючи на недостатню поінформованість навіть фахових читачів у темі, варто було б у першому розділі зробити екскурс в історію розвитку азійсько-американської квір-прози. У роботі зазначено, що «розвиток квір-літератури у Сполучених Штатах Америки тісно пов'язаний із соціально-політичними зрушеннями» (с. 51), однак лише згадано події, які на неї вплинули, а згодом дисертант вказує на твори-предтечі В. Вулф, О. Вайлда та інших. Думаю, що навіть короткі згадки перших і подальших авторів азійсько-американської квір-прози, їхніх творів, обставин оприлюднення та рецепції їх, покращили б розуміння шляху, який сформував сучасні якості об'єкта дослідження.

2. Друга заувага також пов'язана із обмеженим відтворенням діахронії у роботі. Підрозділ 1.3 обіцяє читачу «Художню генезу мотивів сексуальності й ідентичності в літературному процесі», однак обмежується джерелами переважно грецької античності, яка не виглядає насправді релевантною для об'єкта дослідження. А поява у цьому підрозділі роману «Джоні Епплсід» (2018) Джошуа Вайтгета виглядає невиправданою (згадку роману Маделін Міллер 2011 можна сприймати як приклад рецепції античних мотивів). Натомість звернення до східних джерел, так само, як і корінних американців, у підрозділі дуже обмежене. Проте огляд цих джерел, а також біблійної традиції різних релігійних груп, що обмежували розвиток сексуальних мотивів в Америці, є необхідним для розкриття генези, заявленої в назві підрозділу.

3. Третя заувага стосується підрозділу 3.3 «Відгомони національних й етнічних мотивів у квір-текстах», який часто апелює до національних міфологій, фольклорних уявлень та літературних традицій. Однак ці звернення

не покликаються ані на етнокультурологічні дослідження, ані на компаративні. Тож навіть коли читач згоден вірити на слово, що «лист про історію життя – це усталений фольклорний жанр» (с. 178) чи що основа роману нагадує «фольклорні уявлення про духів» (с. 178), не вистачає інформації, щоб оцінити ступінь традиційності/новаторства автора.

ЯКОВЕНКО Ірина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри лінгвістики та перекладу Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження і побажання:

1. У теоретичній частині автор наводить декілька визначень поняття «квір» (с. 49–50), але фактично не формулює, яке з них покладено в основу дисертації, а також не зрозуміло, чи розглядається квір як ідентичність, політична позиція, теоретичний підхід чи/та спосіб читання тексту.

2. У теоретичному розділі на с. 76–77 простежується лінія квір-дискурсу від античності до сучасності, що порушує проблему історичної ретроспекції. Така перспектива може створювати враження безперервності квір-досвіду. Нам видається, що сучасні категорії сексуальності не завжди коректно застосовувати до античних текстів.

3. У роботі відсутнє розмежування понять «культурна гібридність» і «квірність». Автор пов'язує відмову від асиміляції з квірною трансформацією жанру, однак подібні явища давно описані в постколоніальних студіях (Гомі Бгабга) і не є виключно квірною ознакою. Відтак, не завжди зрозуміло, що саме є наслідком квірності, а що наслідком іммігрантського або постколоніального досвіду.

4. У підрозділі 3.1. «Трансформація канону Bildungs-роману в азійсько-американській квір-прозі» дисертант стверджує, що фрагментарність наративу, відкритий фінал і культурна гібридність є наслідками квірної трансформації Bildungsroman. Залишається незрозумілим, яким чином розмежовується вплив квірної поетики та вплив постколоніальної,

іммігрантської або постмодерністської традиції, які також характеризуються цими ознаками.

5. Окрім зазначеного, у дисертаційному дослідженні до одного корпусу залучаються автори різного походження: в'єтнамського, китайського, корейського, індійського, філіппінського тощо. Однак відмінності між цими культурними традиціями майже не проблематизуються, що свідчить про недостатню увагу до внутрішніх відмінностей азійсько-американського досвіду. Може виникнути враження про існування єдиного «азійсько-американського досвіду», хоча дослідники Asian American Studies зазвичай наголошують на його внутрішній неоднорідності.

ВИСОЦЬКА Наталія Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії світової літератури Філологічного факультету освітніх технологій Київського національного лінгвістичного університету, зауваження і побажання:

1. У роботі неодноразово (і цілком слушно) підкреслено, що провідні наративні стратегії сучасної азійсько-американської квір-прози ґрунтуються на таких прийомах, як внутрішній монолог, фрагментація оповіді, порушення хронологічної лінійності, авторефлексія тощо. Зрозуміло, що їхнє використання виправдане пошуками художньої мови, здатної адекватно передати травматичний досвід Інших. Проте, навряд чи коректно характеризувати такі стратегії як «експериментальні» (с. 126), оскільки деякі з них (зокрема, внутрішній монолог) відомі в літературі ще з часів класичного реалізму, тоді як інші стали невід'ємними ознаками модерністського та постмодерністського письма. Варто було, мабуть, натомість наголосити на особливих причинах їхньої принадності саме для аналізованої спільноти.

2. Найбільша кількість моїх запитань пов'язана з підрозділом 3.3, де йдеться про національні та етнічні мотиви у квір-прозі. Якщо обговорення елементів магічного реалізму чи (нео)міфологізму (перетворення героїні на русалку або мотив спілкування з духами) не викликає заперечень, то деякі інші

моменти потребують пояснення. Це стосується, зокрема, жанрових дефініцій. На чому ґрунтується твердження автора, що лист про історію життя – це «усталений фольклорний жанр»? (с. 178). Що мається на увазі під терміном «діаспорний жанр»? (с. 182). Чому епістолярій або родинна сага – це «етнічні форми»? (с. 195). Сподіваюсь почути відповіді на ці запитання під час процедури захисту.

3. Викладений загалом у належному стильовому та мовному реєстрі, текст дисертації не вільний від певних похибок у цій площині. Так, у роботі замість слова «зразки» систематично вживається «взірці», що змінює смисл висловлювання. Варто було б поміркувати щодо перекладу центрального концепту І. Кософські Седжвік (closet) не як «шафи», а як «комірки, комірчини», що, на мою думку, краще узгоджується з контекстом. Слід було уніфікувати назву роману Вуонга, яка надається у різних варіантах, тим паче, що вже є український переклад. Невдалими у стилістичному плані видаються словосполучення «японські американці» (с.106) (все-таки, загальноприйнятий варіант «американці японського походження») або «поетичність автора» (с.133). Можливо, варто було не транслітерувати а перекласти ім'я персонажа Little Dog – «Песик», здається, краще сприяв би читацькій інтерпретації.

МАЦЕНКА Світлана Павлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри німецької філології Факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, зауваження і побажання:

1. Теорія квіру належить до критичних теорій, це підтверджує теоретична частина дисертації. Виклад матеріалу в ній організований так, що розглянуті теорії постають у абсолютно позитивному світлі як емансипаційні, опірні, інноваційні. Як реагують ці критичні теорії на критику у свій бік і до яких із розглянутих аспектів можна було б усе ж підійти критично чи дискусійно? Чи не може бути так, що квір-теорія теж є нормувальною, тобто чи не продукує вона також певні «норми» і встановлює певні ієрархії?

2. У примітці 1 на ст. 29 пояснено, що Джудіт Батлер ідентифікує себе як «небінарну особу», що в першому розділі позначено третьою особою множини. І це цікаво. На жаль, у другому розділі і далі це маркування не зберіглося: «робить», «здійснює» (с. 79).

3. Другий розділ, присвячений азійсько-американській літературі, розпочинається розмислами про «фемінне», «маскулінне» і «трансгендерне». І хоча в першому абзаці йдеться про їхні «образи» і про те, що художні тексти сприяють розумінню «квір-суб'єктивності», дисертант залишається у теоретичному дискурсі про стать та гендер, нагромаджуючи теорію, обтяжуючи цим виклад і сприйняття тексту, і по-справжньому не прокладаючи шляху до розуміння специфіки азійсько-американської квір-прози. У цьому зв'язку: що таке «політичні стратегії квір- та трансгендерних суб'єктів» (с. 83)? У контексті «гендерної флюїдності» і «гнучкості гендерної ідентичності» (с. 84) чому тільки «фемінність» постає як практика «перформативної субверсії»? Тож шлях від нагромадженої загальної теорії до окремих прикладів із низки творів у цьому розділі не виглядає надто продуктивним, в результаті поверхневим видається аналіз відібраних коротких прикладів, які переважно базуються на переказі або констатації. Наприклад: «Мередіт Талусан використовує образну мову, зокрема метафору, як своєрідну літературну стратегію для опису особистого досвіду гендерної дисфорії» (с. 110) – про яку метафору йдеться і як вона працює у тексті?

4. «Азійсько-американська література» і «азійсько-американська квір-проза»: як співвідносяться ці два поняття?

5. У який спосіб квір-проза сприяє формуванню культурної ідентичності?

6. У дисертації частково йдеться про літературну інтертекстуальність квір-прози (наприклад, Мері Шеллі «Франкенштайн», Ганс Крістіан Андерсен «Русалонька»), чи є у ній також покликання на теоретичні праці, вагомі для квір-теорії, що характерно для багатьох квір-текстів?

7. Чим пояснити привабливість класичного роману становлення у квір-літературі (Bildungsroman)? Із теоретичних праць відомо, що дослідники квір-літератури розрізняють поміж «квір-романами виховання» і «романом виховання геїв та лесбійок», чи знайомий дисертант із таким поділом і чи поділяє він його?

8. У роботі є повтори навіть на рівні формулювання назв підрозділів, як, наприклад, травма в другому і третьому розділах. Зустрічаються неточні чи не виразні висловлювання та мовні помилки.

9. Не заперечуючи в цілому важливість теорії травми і для квір-прози, усе ж видається необхідним специфікувати її до об'єкту дослідження. Як це, наприклад, зроблено у книзі «Queer Trauma Across Borders. Comparative Approaches to Literature, Film, and Sound» під редакцією Anchit Sathi (2025), яка переосмислює травму не просто як реакцію на насильство, а як структурний стан квір-суб'єктивності — естетичний, афективний та епістемологічний глухий кут. Через провокаційні прочитання літератури, фільмів, музики та перформансу, автори викривають, як травма дезорієнтує наратив, порушує ідентичність та чинить опір задоволенню від вирішення.

10. З огляду на тему дисертації, на більшу увагу заслуговує пара понять «сексуальність та тілесність».

БІТКІВСЬКА Галина Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, побажання:

1. У підрозділі 1.2. ви окреслюєте дискурс квір-прози США. Уточніть, на якому етапі перебуває формування наукового дискурсу квір-прози США в українському літературознавстві. Чи можна виокремити в ньому певні тенденції?

2. З-поміж елементів поетики квір-прози ви вживаєте термін «художній дизайн твору». Розкрийте детальніше зміст цього терміна.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.126 присуджує Михайлюку Андрію Ростиславовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.126

Галина БІТКІВСЬКА